

**BIG DATA VA SUN'YIY INTELLLEKT ASOSIDA RAQAMLI
SUFGURTA XIZMATLARINI KURSATISH**

Ashirov Jalil Baxridinovich

“Alskom sug'urta kompaniyasi” AJ

Бош директор ўринбосари

<https://orcid.org/0009-0005-8231-4939>

e-mail: mega.jalil87@gmail.com

Аннотация: Мазкур тезисда Big Data ва сунъий интеллект технологиялари асосида рақамли суғурта хизматларини ривожлантириш масалалари таҳлил қилинган. Тадқиқотда ушбу технологияларнинг рискларни баҳолаш, тарифларни индивидуаллаштириш ва суғурта даъволарини автоматлаштириш орқали хизмат кўрсатиш самарадорлигига таъсири ёритилган. Олинган натижалар рақамли суғурта хизматлари иқтисодий самарадорлик ва рақобатбардошликни оширишда муҳим аҳамиятга эга эканини кўрсатади.

Калит сўзлар: Big Data, сунъий интеллект, рақамли суғурта, рискларни баҳолаш, автоматлаштириш.

Сўнгги йилларда Big Data ва сунъий интеллект технологияларининг жадал ривожланиши суғурта соҳасида рақамли хизматларни шакллантиришда муҳим омилга айланмоқда. Катта ҳажмдаги маълумотларни тезкор таҳлил қилиш ва интеллектуал алгоритмлардан фойдаланиш суғурта компанияларига рискларни аниқ баҳолаш, тарифларни индивидуаллаштириш ва суғурта даъволарини автоматлаштирилган тарзда бошқариш имконини бермоқда. Бу эса суғурта хизматларининг самарадорлиги ва мижозларга хизмат кўрсатиш сифатини оширишга хизмат қилмоқда.

Суғурта соҳасида Big Data ва сунъий интеллект технологияларидан фойдаланиш масалалари хорижий илмий тадқиқотларда асосан рискларни баҳолаш, тарифларни индивидуаллаштириш ва хизмат кўрсатиш самарадорлигини ошириш нуқтаи назаридан ўрганилмоқда.

Chen va ҳаммуаллифлар (2021) ўз тадқиқотида Big Data аналитикаси суғурта компанияларига мижозлар хатти-ҳаракатларини чуқур таҳлил қилиш ва рискларни аниқ сегментация қилиш имконини беришини асослаб берган. Муаллифлар катта ҳажмдаги маълумотлардан фойдаланиш суғурта тарифларининг иқтисодий асосланганлигини оширишини таъкидлайди [1].

Bohnert, Fritzsche va Gregor (2019) суғурта соҳасида сунъий интеллектдан фойдаланишни таҳлил қилиб, AI алгоритмлари суғурта даъволарини автоматик баҳолаш, фирибгарликни аниқлаш ва қарор қабул қилиш жараёнларини тезлаштиришда муҳим аҳамият касб этишини кўрсатган. Тадқиқот натижаларига кўра, сунъий интеллект суғурта хизматларининг операцион самарадорлигини сезиларли даражада оширади [2].

Kraus, Feuerriegel va Oztekin (2020) томонидан олиб борилган тадқиқотда машинали ўқитиш усулларининг суғурта рискларини прогноз қилишдаги роли ёритилган. Муаллифлар AI ва Big Data асосида қурилган моделлар анъанавий статистик усулларга нисбатан юқори аниқликка эга эканини исботлаб, рақамли суғурта хизматларининг илмий ва амалий аҳамиятини асослаб берган [3].

Big Data ва сунъий интеллект технологияларининг суғурта соҳасига жорий этилиши рақамли суғурта хизматларини сифат жиҳатдан янги босқичга олиб чиқмоқда. Таҳлил натижалари шуни кўрсатадики, катта ҳажмдаги маълумотларни қайта ишлаш ва интеллектуал алгоритмлардан фойдаланиш суғурта компанияларига рискларни аниқроқ баҳолаш, қарор

қабул қилиш жараёнларини тезлаштириш ҳамда хизмат кўрсатиш самарадорлигини ошириш имконини бермоқда.

Big Data асосида мижозлар ҳақидаги маълумотларни комплекс таҳлил қилиш суғурта тарифларини индивидуаллаштиришга хизмат қилмоқда. Бу эса риск ва суғурта мукофоти ўртасидаги иқтисодий мутаносибликни таъминлаб, суғурта компанияларининг молиявий барқарорлигини мустаҳкамлайди. Шу билан бирга, сунъий интеллект алгоритмлари асосида ишловчи автоматлаштирилган тизимлар суғурта даъволарини баҳолашда инсон омилини камайтириб, фирибгарлик ҳолатларини аниқлашда юқори самара кўрсатмоқда.

Қуйидаги жадвалда Big Data ва сунъий интеллект асосида рақамли суғурта хизматларининг асосий йўналишлари ва уларнинг иқтисодий самаралари умумлаштирилган.

1-жадвал

Big Data ва сунъий интеллект асосида рақамли суғурта хизматларининг иқтисодий самаралари

Йўналиш	Қўлланилаётган технология	Асосий натижа	Иқтисодий самара
Рискларни баҳолаш	Big Data, Machine Learning	Аниқ сегментация	Йўқотишлар камайиши
Тариф белгилаш	AI алгоритмлари	Индивидуал тарифлар	Даромад ўсиши
Даъволарни бошқариш	AI, автоматлаштириш	Тезкор қарор қабул қилиш	Харажатлар қисқариши
Фирибгарликни аниқлаш	AI, pattern recognition	Назорат кучайиши	Молиявий йўқотишлар камайиши
Мижозлар билан ишлаш	Chatbot, AI analytics	Хизмат сифати ошиши	Мижозлар сақланиши

Манба: хорижий илмий мақолалар ва халқаро амалиёт асосида муаллиф томонидан тузилган.

Жадвал маълумотлари шуни кўрсатадики, Big Data ва сунъий интеллект рақамли суғурта хизматларининг барча асосий босқичларига таъсир кўрсатмоқда. Айниқса, рискларни баҳолаш ва тариф белгилаш жараёнларида ушбу технологиялар иқтисодий самарадорликни оширишда ҳал қилувчи аҳамият касб этади. Автоматлаштирилган даъво бошқарув тизимлари хизмат кўрсатиш муддатларини қисқартириб, суғурта компанияларининг операцион харажатларини камайтиришга хизмат қилмоқда.

Шу билан бирга, таҳлил натижалари ушбу технологияларни жорий этиш маълум даражада юқори инвестиция ва кадрлар салоҳиятини талаб қилишини ҳам кўрсатади. Бироқ, узок муддатли истиқболда Big Data ва сунъий интеллект асосида рақамли суғурта хизматларини ривожлантириш суғурта бозорининг рақобатбардошлиги ва иқтисодий самарадорлигини таъминловчи муҳим омил ҳисобланади.

Олиб борилган таҳлиллар шуни кўрсатадики, Big Data ва сунъий интеллект асосида рақамли суғурта хизматларини жорий этиш суғурта соҳасида иқтисодий самарадорликни оширишнинг муҳим омили ҳисобланади. Ушбу технологиялар рискларни аниқ баҳолаш, тарифларни индивидуаллаштириш ва суғурта даъволарини автоматлаштириш орқали хизмат кўрсатиш сифатини яхшилашга хизмат қилмоқда. Шу билан бирга, Big Data ва сунъий интеллектдан самарали фойдаланиш суғурта компанияларининг рақобатбардошлигини ошириш ва узок муддатли молиявий барқарорлигини таъминлашга имкон беради.

Фойдаланган адабиётлар рўйхати

- [1] Chen Y., Chen H., Gorkhali A. Big data analytics and the insurance industry // Journal of Big Data. – 2021. – Vol. 8, No. 1. – P. 1–15.
- [2] Bohnert A., Fritzsche A., Gregor S. Digital agendas in the insurance industry: The importance of comprehensive approaches // The Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practice. – 2019. – Vol. 44, No. 1. – P. 1–19.
- [3] Kraus M., Feuerriegel S., Oztekin A. Deep learning in insurance risk assessment // Decision Support Systems. – 2020. – Vol. 131. – P. 113–118.